

Protocol

Ernstige reken-wiskundeproblemen & dyscalculie

Basisschool De Mijpaal

Dit protocol gaat in per schooljaar 21-22

Inleiding

Omdat Basisschool De Mijlpaal het van groot belang vindt dat het voor ouders, leerkrachten en andere belangstellenden duidelijk is hoe kinderen met rekenproblemen en dyscalculie begeleid worden op onze school hebben wij met ons team een reken- en dyscalculiebeleid vastgesteld.

Normale rekenontwikkeling

De leerkrachten van Basisschool De Mijlpaal weten hoe kinderen zich ontwikkelen op het gebied van rekenen. De school gebruikt het protocol ERWD (Ernstige RekenWiskunde problemen en Dyscalculie) als leidraad om de leerlingen met rekenproblemen via de juiste weg te volgen en te kunnen begeleiden.

Het proces van leren rekenen op de verschillende rekendomeinen (getallen en bewerkingen, verhoudingen en meten en meetkunde) verloopt via *vier hoofdlijnen*:

- Allereerst de *begripsvorming*; In deze fase leren kinderen het rekenkundige concept begrijpen en verlenen betekenis aan wiskundige begrippen en contexten.
- Het *ontwikkelen van oplossingsprocedures* zoals de bewerkingen optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen. Een goede instructie door de leerkracht is hierbij noodzakelijk.
- Het *vlot leren rekenen*. Daarvoor is nodig dat er regelmatig en goed geoefend wordt. Dit gebeurt in de rekenles vooral tijdens de fase van zelfstandige verwerking.
- Het *flexibel toepassen*. Buiten schooltijd is rekenen ingebed in functionele situaties. Contexten in rekenopgaven zijn bedoeld om de brug te slaan naar de wereld buiten school.

Rekenonderwijs op Basisschool De Mijlpaal

In het onderwijs hebben we te maken met verschillen in de rekenwiskundige ontwikkeling van individuele leerlingen:

- De vrijwel ongestoorde ontwikkeling, waarbij de leerling voldoende baat heeft bij het standaard onderwijsaanbod (kleine problemen) of de leerling heeft standaard meer uitdaging nodig. *Ondersteuningsniveau 1.*
- Een ontwikkeling met geringe rekenwiskunde-problemen, op te lossen binnen de school met gerichte begeleiding tijdens de les, ook wel verlengde instructie genoemd (lichte problemen, kan ook per rekenonderwerp verschillen). *Ondersteuningsniveau 2.*
- Een ontwikkeling met ernstige rekenwiskunde-problemen die in principe op te lossen is met intensieve begeleiding binnen de school (nu spreken we over echt moeite hebben met het rekenen, er is extra hulp nodig bovenop de verlengde instructie, de intern begeleider & ouders zijn op de hoogte van de rekenproblemen van deze leerlingen). *Ondersteuningsniveau 3.*
- Een ontwikkeling met ernstige en hardnekkige rekenwiskunde-problemen die in principe te begeleiden zijn binnen de school maar externe ondersteuning is wenselijk. Alleen in dit geval kan er gedacht worden aan dyscalculie (ernstige rekenproblemen, deze leerlingen hebben onderzoek en daarna veel extra individuele instructie en oefening nodig) en laten vaak een minimale ontwikkeling zien ondanks deze intensieve hulp. *Ondersteuningsniveau 4 & 5.*

Concrete uitwerking van de ondersteuningsniveaus per bouw

	<i>Onderbouw (groep 1/2)</i>	<i>Onderbouw (groep 3/4)</i>	<i>Middenbouw (groep 5/6)</i>	<i>Bovenbouw (groep 7/8)</i>
<i>Ondersteuningsniveau 1 (kleine rekenproblemen, basisinstructie)</i>	<p>Werkwijze: Betekenisvolle rekenactiviteiten gekoppeld aan thema's/ pilot werkboekje Getal en Ruimte Junior.</p> <p>Instructietijd: Dagelijks max. 10 minuten (kleine) rekenkring.</p> <p>Oefentijd/verwerking: Dagelijks tijdens het zelfstandig werken (gemiddeld 15 min. per leerling).</p>	<p>Reguliere methode: Getal en Ruimte junior</p> <p>Reguliere toetsen: CITO rekenen en methodetoetsen</p> <p>Instructietijd: Dagelijks max. 20 minuten basisinstructie aan alle leerlingen.</p> <p>Oefentijd/verwerking: Dagelijks 40 minuten zelfstandig werken.</p>	<p>Reguliere methode: Getal en Ruimte Junior</p> <p>Reguliere toetsen: CITO rekenen en methodetoetsen</p> <p>Instructietijd: Dagelijks max. 20 minuten basisinstructie aan alle leerlingen.</p> <p>Oefentijd/verwerking: Dagelijks 40 minuten zelfstandig werken.</p>	<p>Reguliere methode: Getal en Ruimte Junior</p> <p>Reguliere toetsen: CITO rekenen en methodetoetsen</p> <p>Instructietijd: Dagelijks max. 20 minuten basisinstructie aan alle leerlingen.</p> <p>Oefentijd/verwerking: Dagelijks 40 minuten zelfstandig werken.</p>
<i>Ondersteuningsniveau 2 (lichte rekenproblemen, verlengde instructie)</i>	<p>Werkwijze: Betekenisvolle rekenactiviteiten gekoppeld aan thema's</p> <p>Instructietijd: Dagelijks 10 minuten rekenkring.</p> <p>Oefentijd/verwerking: Dagelijks 15 min. extra instructie middels concreet materiaal en doelgerichte rekenwerkjes ondersteund door de leerkracht, naast het zelfstandig werken.</p>	<p>Reguliere methode: Getal en Ruimte Junior</p> <p>Reguliere toetsen: CITO rekenen en methodetoetsen</p> <p>Instructietijd: Dagelijks max. 20 minuten basisinstructie + 15 minuten verlengde instructie aan de instructietafel.</p> <p>Oefentijd/verwerking: Dagelijks 25 minuten zelfstandig werken.</p>	<p>Reguliere methode: Getal en Ruimte Junior</p> <p>Reguliere toetsen: CITO rekenen en methodetoetsen</p> <p>Instructietijd: Dagelijks max. 20 minuten basisinstructie + 15 minuten verlengde instructie aan de instructietafel.</p> <p>Oefentijd/verwerking: Dagelijks 25 minuten zelfstandig werken.</p>	<p>Reguliere methode: Getal en Ruimte Junior</p> <p>Reguliere toetsen: CITO rekenen en methodetoetsen</p> <p>Instructietijd: Dagelijks max. 20 minuten basisinstructie + 15 minuten verlengde instructie aan de instructietafel.</p> <p>Oefentijd/verwerking: Dagelijks 25 minuten zelfstandig werken.</p>
<i>Ondersteuningsniveau 3 (rekenproblemen, extra instructie)</i>	<p>Kleuters met veel signalen voor het ontwikkelen van ernstige rekenproblemen kunnen tijdens spel extra bekeken worden door de intern begeleider middels handelingsgerichte observatie.</p>	<p>Reguliere methode: Getal en Ruimte Junior</p> <p>Reguliere toetsen: CITO rekenen en methodetoetsen, eventueel PDO rekenen door IB.</p> <p>Instructietijd: Dagelijks 20 minuten basisinstructie + 15 minuten verlengde instructie aan de instructietafel + 3x20 minuten per week werken aan de hiaten.</p> <p>Uitvoering extra begeleiding (subplan): De extra begeleiding</p>	<p>Reguliere methode: Getal en Ruimte Junior</p> <p>Reguliere toetsen: CITO rekenen en methodetoetsen, eventueel PDO rekenen door IB.</p> <p>Instructietijd*: Dagelijks 20 minuten basisinstructie + 15 minuten verlengde instructie aan de instructietafel + 3x20 minuten per week werken aan hiaten.</p> <p>Uitvoering extra begeleiding (subplan): De extra begeleiding</p>	<p>Reguliere methode: Getal en Ruimte Junior</p> <p>Reguliere toetsen: CITO rekenen en methodetoetsen, eventueel PDO rekenen door IB.</p> <p>Instructietijd*: Dagelijks 20 minuten basisinstructie + 15 minuten verlengde instructie aan de instructietafel + 3x20 minuten per week werken aan hiaten.</p> <p>Uitvoering extra begeleiding (subplan): De extra begeleiding (3x20</p>

		<p>(3x20 minuten) wordt gegeven door de leerkracht/ondersteuner.</p> <p>Oefentijd/verwerking: Dagelijks 25 minuten zelfstandig werken.</p> <p>Extra materiaal: Computerinzet (oefensoftware), materiaal van Met Sprongen Vooruit, Rekensprint, Niveaulijn van Getal en Ruimte Junior.</p> <p>Ouders: oefenen thuis 10 minuten per dag (hiaten en automatiseren), evt. thuiswerk uit de Niveaulijn van Getal en Ruimte Junior.</p>	<p>(3x20 minuten) wordt gegeven door de leerkracht/ondersteuner.</p> <p>Oefentijd/verwerking: Dagelijks 25 minuten zelfstandig werken.</p> <p>Extra materiaal: Computerinzet (oefensoftware), materiaal van Met Sprongen Vooruit, Rekensprint, Niveaulijn van Getal en Ruimte Junior.</p> <p>Ouders: oefenen thuis 10 minuten per dag (hiaten en automatiseren), evt. thuiswerk uit de Niveaulijn van Getal en Ruimte Junior.</p>	<p>minuten) wordt gegeven door de leerkracht/ondersteuner.</p> <p>Oefentijd/verwerking: Dagelijks 25 minuten zelfstandig werken.</p> <p>Extra materiaal: Computerinzet (oefensoftware), materiaal van Met Sprongen Vooruit, Rekensprint, Niveaulijn van Getal en Ruimte Junior.</p> <p>Ouders: oefenen thuis 10 minuten per dag (hiaten en automatiseren), evt. thuiswerk uit de Niveaulijn van Getal en Ruimte Junior.</p>
<p><i>Ondersteuningsniveau 4 & 5 (ernstige rekenproblemen, extra instructie buiten de groep)</i></p>	n.v.t	<p>Idem ondersteuningsniveau 3 + extra ondersteuning door externen. In sommige gevallen zal een diagnostisch rekenonderzoek plaatsvinden.</p>	<p>Idem ondersteuningsniveau 3 + extra ondersteuning door externen. (minimaal 60 minuten per week buiten de klas, gericht op hiaten die vastgesteld zijn a.d.h.v. een diagnostisch rekenonderzoek/dyscalculieonderzoek door externen).</p>	<p>Idem ondersteuningsniveau 3 + extra ondersteuning door externen. (minimaal 60 minuten per week buiten de klas, gericht op hiaten die vastgesteld zijn a.d.h.v. een diagnostisch rekenonderzoek/dyscalculieonderzoek door externen).</p>
<p><i>*Vanaf groep 6 kan, in overleg met de intern begeleider, bij grotere rekenproblemen (achterstand van ruim een jaar of meer) overwogen worden om te gaan werken aan de doelen van leerroute 2 of 3 van het SLO. Tijdens de basis- en verlengde instructie werkt deze leerling zelfstandig met eigen materiaal. De leerling ontvangt op een ander moment van de dag 15 minuten instructie op de hiaten. De intern begeleider stelt in overleg met de leerkracht en ouders een Ontwikkelingsperspectief (OPP) op.</i></p>				

Het onderstaand gedeelte van dit beleidsplan richt zich met name op de leerlingen met ernstige rekenproblemen, mogelijk dyscalculie (ondersteuningsniveau 4).

Wat is Dyscalculie

In Nederland worden officieel de volgende definities van dyscalculie gehanteerd:

*We spreken pas van dyscalculie als de ernstige rekenwiskunde-problemen ondanks begeleiding erg hardnekkig blijken en de ontwikkeling van het kind stagneert”
(Protocol EWRD, 2012).*

“Dyscalculie definiëren we - naar analogie van dyslexie – als volgt: dyscalculie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen met het leren en vlot en accuraat oproepen of toepassen van reken-wiskundekennis (feiten en/of afspraken), die blijvend zijn ook na gedegen onderwijs.” (Ruijsenaars et al, 2004)

Ernstige rekenproblemen komt voor bij 10% van de leerlingen. Dyscalculie komt voor bij 2 tot 4% van de leerlingen. Dit betekent concreet dat in een groep van 30 leerlingen er 3 leerlingen opvallende rekenproblemen kunnen hebben en er mogelijk één dyscalculie heeft.

Oorzaken van dyscalculie

De oorzaak van dyscalculie lijkt te liggen in een stoornis in de hersenprocessen die nodig zijn voor het rekenen. Er zijn aanwijzingen dat het een aangeboren erfelijke stoornis is, met een neurologische achtergrond. Het heeft dus niets met intelligentie te maken.

Erfelijkheid

Kinderen met dyscalculie hebben vaak familieleden die ook dyscalculie of rekenmoeilijkheden hebben. Waarschijnlijk speelt erfelijkheid dus een rol maar onderzoeken hiernaar zijn nog niet afgerond.

Andere stoornissen

Dyscalculie gaat in bijna de helft van de gevallen samen met een andere stoornis. Bij kinderen met dyscalculie komt ook vaak een vorm van ADHD voor. Het gaat ook vaak samen met dyslexie.

Kenmerken dyscalculie

Leerlingen met dyscalculie hebben vaak problemen met:

- telhandelingen - lezen van getallen
- schrijven van getallen (ze maken bijvoorbeeld omkeringen)
- optellen t/m 10
- aftrekken t/m 10
- splitsen t/m 10
- tafels van vermenigvuldiging
- deeltafels
- inzicht in de getalopbouw
- elementaire procedures in het domein van rekenen en wiskunde (vb. de volgorde van de bewerkingen verwarren)
- rekentaalbegrippen (zoals het verschil tussen of 3 meer dan..)
- cijfers en rekensymbolen verwarren
- moeite met de volgorde van de stappen die bij complexe berekeningen moeten worden uitgevoerd. (vb. een herhaald aftrekken uitvoeren)
- geen verbanden zien tussen woord en beeld (vb. grafieken niet kunnen lezen)
- moeite met kolommen (vb. metriek stelsel)
- problemen met onderdelen waarbij ruimtelijk inzicht en kennis van ruimtelijke begrippen van belang zijn (vb. meetkunde)
- betrouwbaar hun rekenwerk nakijken.

Overige mogelijke kenmerken:

- signalen in de kleuterperiode die wijzen naar rekenproblemen of stoornissen (zie bovenstaand kopje 'Andere stoornissen') en kenmerken van 'andere stoornissen'
- 'reken-achtige problemen' in andere domeinen van het leren en het dagelijkse leven
- toepassingen lukken beter met ondersteuning van hulpmiddelen
- problemen met metacognitieve vaardigheden (leerlingen kunnen zich zelf niet inschatten en bijsturen bij rekenopdrachten)
- negatieve gedachten, gevoelens met betrekking tot rekenen
- familiaal aanwezig zijn van leerstoornissen
- vooral steunen op geheugen bij rekenopdrachten, nieuwe inzichten enkel door veel oefening verwerven
- goed visueel geheugen voor woorden maar niet voor reken-feiten
- moeite met het in volgorde van tijd weergeven van gebeurtenissen. Moeite met verleden en toekomst, soms problemen met het inschatten van tijd
- problemen met werkrichting
- is gemakkelijk gedesoriënteerd
- angst t.a.v. rekensommen, zeker bij tijdsdruk
- vreemde fouten bij het rekenen
- lijkt soms de instructie op te pikken maar kan daarna toch niet zelfstandig aan het werk, is de instructie weer vergeten of kan de instructie niet toepassen.

- er is een groot verschil tussen het begrijpen van taal en het begrijpen van rekenen. Vaak is het verschil tussen de toetsen begrijpend lezen en rekenen groot.
- er is ook een groot verschil tussen het geheugen voor reken- en niet rekenfeiten zoals een verschil tussen het leren van topografie en het leren van de tafels.

Hoe meer kernkenmerken problematisch aanwezig, hoe waarschijnlijker het vermoeden van dyscalculie.

Hoe meer overige kenmerken erbovenop, hoe waarschijnlijker het vermoeden van dyscalculie.

Signalen in de groep 1/2

Het is belangrijk om rekenproblemen vroeg te signaleren. Hoe eerder het kind passend onderwijs krijgt, hoe beter het is. Dit kan de ernst van de problemen verminderen en ervoor zorgen dat het kind beter meekomt in de klas.

Hieronder volgen symptomen in de kleutertijd. Een kind hoeft niet aan alle symptomen te voldoen om dyscalculie te hebben. Wel is het zo: hoe meer signalen, hoe groter de kans op rekenproblemen of dyscalculie.

- Het kind heeft moeite met het vergelijken van hoeveelheden.
- Het kind kan kleine hoeveelheden niet in één keer overzien.
- Het kind kan niet vlot tot tien tellen.
- Het kind heeft moeite met synchroon tellen (tegelijk tellen en aanwijzen) en resultaatief tellen (bepalen van aantal getelde voorwerpen).
- Het kind heeft een zwakke ruimtelijke oriëntatie en een gebrekkig richtinggevoel.
- Het kind kan vormen en kleuren niet snel benoemen.
- Het kind vindt het moeilijk om constructies van blokken of lego na te bouwen.
- Het kind heeft een zwak auditief geheugen voor getallen (geheugen op gehoor) maar geen ander soort geheugenproblemen
- Het kind heeft moeite met rekentaal, rekenregels en symbolen.
- Het kind heeft geen belangstelling voor puzzels en telactiviteiten.

Signalen vanaf groep 3 (kunnen zichtbaar zijn tot en met groep 8)

- Het kind slaat getallen over bij het tellen.
- Het kind heeft problemen met de plaats van getallen en heeft weinig inzicht in de getalopbouw. Schattend rekenen is erg lastig.
- Het kind vindt het moeilijk om getallen die het hoort of denkt op te schrijven en maakt veel fouten in het correct lezen en schrijven van getallen. Bijvoorbeeld: getallen omkeren.
- Het kind is erg traag bij het maken van berekeningen.
- Het aanleren en automatiseren van getal betekenissen gaat moeizaam. Sommige onderdelen blijven hardnekkige problemen opleveren, zoals lange sommen, de sprong over het tiental en/of de tafels van vermenigvuldiging.

- Het kind vindt het lastig om de instructie te onthouden.
- Het kind gebruikt eenvoudige procedures. Bijvoorbeeld: het blijft op de vingers tellen in plaats van rekenen met tientallen.
- Het kind pakt taken niet op een handige manier aan, maakt veel fouten bij een stapsgewijze aanpak en vindt het moeilijk om een strategie te volgen.
- Het kind vindt het moeilijk om de essentie van een taak te doorzien en legt geen verbanden met eerder opgedane kennis.
- Het kind heeft een zwak kortetermijngeheugen en het langetermijngeheugen is minder efficiënt gestructureerd.
- Het kind heeft een grote hekel aan rekenen.
- Het kind kan emotionele problemen krijgen, zoals faalangst.

Omdat rekenen een vak is dat zich opbouwt, stapelen de problemen zich op. Als de basis in de kleuterklas en groep 3 veel problemen oplevert, is het lastig voor het kind om de nieuwe stof te begrijpen en toe te kunnen passen. Het automatiseren en memoriseren van kleine sommen is van belang om ruimte in het geheugen te houden om grotere sommen op te kunnen lossen. Hoe meer denkstappen het kind moet maken, hoe groter de kans dat er fouten ontstaan. De rekensommen worden ieder leerjaar complexer. Daarom is het van belang om rekenproblemen tijdig te signaleren en vlot verlengde instructie, extra oefening en hulp in te zetten.

In groep 3, 4 en 5 wordt er veel gewerkt aan het automatiseren (het berekenen van een som middels een tussenstap) en memoriseren (het antwoord in 1 keer kunnen zeggen) van kleine sommen. Halverwege groep 5 worden de bewerkingen complexer en wordt er meer inzicht van de leerlingen gevraagd. Dyscalculie kan dan ook op z'n vroegst pas eind groep 5, begin groep 6 gediagnosticeerd worden. Dit omdat dyscalculie een stoornis is in de automatisering binnen het rekenen (het snel kunnen oproepen van rekenfeiten) en daarnaast moeten problemen in het reken-wiskundige denken en handelen aangetoond kunnen worden (het inzicht kan pas bekeken worden als het kind de complexere sommen van eind groep 5, begin groep 6 aangeboden heeft gekregen). Bovendien kan dyscalculie pas worden aangetoond na zes maanden intensieve begeleiding die meestal pas in groep 5 wordt opgestart.

Wanneer komt een leerling in aanmerking voor een dyscalculieonderzoek?

Om van dyscalculie ('dys' = niet goed, 'calculie' = rekenen) of van een rekenstoornis te kunnen spreken moet voldaan worden aan vier criteria:

- Ernstige uitval of discrepantie criterium
- het onderpresteren op een aantal aspecten van het rekenen moet vrij ernstig zijn (drie keer een V score op CITO rekenen op de laatste drie meetmomenten). Zeer veel moeite met het automatiseren van sommen tot 20 (optellen en aftrekken) en meestal met de tafels (er zijn wat leerlingen met dyscalculie die de tafels wel kunnen leren, maar deze niet kunnen toepassen). De achterstand is minimaal anderhalf jaar.
- er is mogelijk sprake van dyscalculie als de rekenprestaties beduidend lager zijn dan de prestaties op andere leergebieden (discrepantie).

- er is mogelijk sprake van dyscalculie als de rekenprestaties beduidend lager zijn dan de intelligentie of verwachte intelligentie (discrepantie).
- kinderen met dyscalculie maken fouten die je niet meer zou verwachten op die leeftijd.
- leerlingen met dyscalculie blijven op hun vingers tellen en hebben veel problemen met het begrijpen en toepassen van de rekeninstructie.

- Hardnekkige uitval of hardnekkigheidscriterium

- slechts beperkte vooruitgang ondanks langdurige, frequente en minstens 6 maanden gepaste remediëring (minimaal 60 minuten per week extra instructie bovenop de verlengde instructie in de klas, individueel of in een groepje van maximaal 4 leerlingen gegeven, gericht op de hiaten en het automatiseren en het liefst door een rekenexpert gegeven).
- de problemen zijn niet op te lossen met een goede klasaanpak, met bijles of extra oefeningen omschreven in een doelgericht plan.
- wanneer voorzien wordt in extra instructie en oefening blijft het stadium van vlot en accuraat rekenen onbereikbaar. Vooral wanneer leerlingen verschillende taken tegelijkertijd moeten uitvoeren, verloopt het rekenen, ondanks het oefenen, aanzienlijk trager en met meer fouten. Ook wanneer het welbevinden in het gedrang komt en wanneer leerlingen onder spanning of onder tijdsdruk staan, daalt de kwaliteit van het werk.

- Exclusiviteitscriterium of exclusiecriteria

- de rekenproblemen zijn niet te verklaren door andere kindkenmerken, kenmerken van de onderwijscontext of de gezinscontext. Het gaat dus niet om problemen met rekenen door een mindere intelligentie (IQ onder de 70¹), gebrek aan aandacht, slecht zien of horen, ziekte, taalproblemen, een nieuwe rekenmethode of duobaan juf/meester, te weinig inoefening etc.
- het moet gaan om een uitval waar (in de huidige stand van de wetenschap) geen verklaring voor te vinden is.

- Geen momentopname

- het beeld van onderpresteren moet bij herhaling (3 keer een V score op CITO) optreden. Kinderen moeten dus bijvoorbeeld in september én januari uitvallen op de tempotest rekenen, getallenkennis of cijferen (zie ook het eerste punt onder het kopje 'Ernstige uitval of discrepantiecriterium').

Hoe komt een onderzoek tot stand?

- **Reken- en dyscalculiebeleidsplan**

Basisschool De Mijlpaal gebruikt het *Protocol Ernstige RekenWiskunde problemen en Dyscalculie* als leidraad bij het handelen naar rekenproblemen. Door het protocol te volgen, wordt er tijdig passende hulp geboden; verlengde instructie, extra hulp waar de intern begeleider ook bij betrokken wordt of extra hulp en inzet door een externe deskundige in overleg met de intern begeleider. In het laatste geval vindt er vaak eerst

¹ Bij een intelligentie tussen de 70 – 85 moet je voorzichtig zijn met het stellen van de diagnose en kijken of het verschil tussen de algehele ontwikkeling en de rekenontwikkeling wel voldoende groot is

een diagnostisch rekenonderzoek plaats om de hiaten en het handelen van het kind met betrekking tot rekenen goed in beeld te krijgen. Een diagnostisch rekenonderzoek wordt door de intern begeleider/rekenspecialist uitgevoerd of de intern begeleider schakelt daarvoor een externe deskundige in.

Zo kan er een start gemaakt worden met het aanleggen van een dyscalculiedossier bij een leerling met ernstige rekenproblemen en een vermoeden van dyscalculie. Dit dossier bestaat uit een verslag van het diagnostisch rekenonderzoek, de rekenresultaten op de rekentoetsen (bijv. CITO rekenen, tempotest rekenen en methodegebondentoetsen rekenen) en een doelgericht individueel handlingsplan op de hiaten die uit het diagnostisch rekenonderzoek naar voren kwamen en het automatiseren van de leerling waarbij de hulp voldoet aan de 60 minuten per week extra begeleiding bovenop de verlengde instructie, gedurende minimaal een half jaar. Zo voldoet een leerling tijdig aan de criteria en kan onderzoek en eventuele behandeling snel volgen. Het kan ook zijn dat er een dyscalculiedossier aangelegd wordt, maar dat door de juiste interventies de leerling toch betere resultaten behaalt waardoor kan het dossier gesloten kan worden en er geen sprake is van dyscalculie.

- **Rol ouders**

Ouders en school werken nauw samen om de rekenproblemen aan te pakken. Het automatiseren van sommen kan niet alleen op school gerealiseerd worden, dit behoeft veel korte herhaling. Dyscalculieonderzoek is nog geen vergoed onderzoek. School bekostigt het diagnostisch rekenonderzoek om de hiaten in beeld te brengen en van daaruit een plan te kunnen maken om het kind op school extra rekenondersteuning te kunnen bieden. Extra remedial teaching en eventueel een dyscalculieonderzoek worden ook door school bekostigd.

Ouders spelen een belangrijke ondersteunende en/of stimulerende rol in de begeleiding wanneer hun kind moeite heeft met rekenen. Veel activiteiten die ouders met hun kinderen doen, stimuleren die ontwikkeling.

Als er sprake is van ernstige rekenproblemen of dyscalculie kunnen ouders op de volgende manieren helpen:

1. de rekenproblemen van hun kind accepteren, hun kind ondersteunen, begrip tonen en complimenten geven op de inspanning.
2. samen met hun kind activiteiten doen waarbij getallen worden gebruikt zoals koken, boodschappen doen of knutselen. Hang een analoge klok in de woonkamer en slaapkamer van het kind.
3. help met het rekenhuiswerk, en gebruik daarbij de door school aangeleverde hulpmiddelen.
4. doe spelletjes zoals
 - Ganzenbord
 - Bingo
 - Monopoly
 - Sjoelen (punten tellen)
 - Halli Galli
 - Take 5
 - RushHour
 - Regenwormen

- Koehandel

Er is steeds nauw overleg met de ouders, de dyscalculiespecialist en intern begeleider. Afspraken die met ouders worden gemaakt, worden op papier gezet, zodat met de evaluatie van de begeleiding op school, ook de extra inspanning thuis geëvalueerd kan worden. Een goede afstemming tussen school en thuis is in het belang van het kind. De leerkracht heeft de regie van dit overlegproces.

Mochten de ouders externe hulp zoeken voor de rekenproblemen, dan heeft de leerkracht contact met deze externe behandelaar.

Het is verder belangrijk voor ouder om te weten wat dyscalculie is. Ze kunnen bijvoorbeeld met hun kind een spreekbeurt over dyscalculie voorbereiden. Het is belangrijk om te beseffen dat elk kind met dyscalculie anders is met eigen sterke kanten en uitdagingen.

Handige boeken

- Stomme sommen
- De dyscalculie survival gids
- Milan in de wereld zonder cijfers

Website voor kinderen over dyscalculie

- www.hetklokhuis.nl (klik aan: dyscalculie)
- www.sommenplaneet.nl 3. www.rekenweb.nl

Leuke filmpjes

- Clipphanger dyscalculie
- Balans presenteert het D&D team

Belangenvereniging voor ouders met een kind met dyscalculie:

Landelijke Vereniging Balans:

- tijdschrift voor ouders: Balans Belang en Balans Magazine
- tijdschrift voor kinderen: Balans Kids
- informatieve website: www.balansdigitaal.nl

- **Aanpassingen op school**

Als er een dyscalculieverklaring wordt afgegeven worden er op school samen met ouders, leerkrachten en intern begeleider afspraken gemaakt hoe er op school wordt omgegaan met dyscalculie in de klas, en hoe ouders hierin kunnen ondersteunen. De leerling mag na afgeven van de verklaring:

- Het beleid is zo min mogelijk gebruik maken van de rekenmachine. Alleen gebruik maken van een rekenmachine bij de rekentaken waarvan de leerling niet weet hoe hij/zij de bewerking moet uitvoeren (ook bij toetsen). Bij deze opgave een sterretje aangeven, zodat duidelijk is waar de rekenmachine gebruikt is.
- Gebruik maken van materialen tijdens toetsen, zoals MAB-materiaal, een tafelkaart/ opzoekkaart of kladpapier.
- Extra tijd krijgen bij toetsen.

Kinderen met ernstige rekenproblemen en dyscalculie rekenen elke dag minstens een uur, in totaal ongeveer 6 uur per week (bijvoorbeeld 5,5 uur op school en 0,5 uur thuis).

De Mijlpaal streeft ernaar om kinderen met dyscalculie op een zo hoog mogelijk rekenniveau uit te laten stromen en leggen bij de kinderen, waarbij de problemen erg hardnekkig zijn, de nadruk op het functioneel rekenen, zoals het leren klokkijken, geldrekenen, werken met maten en cijferen.

Bij voorkeur moet het kind doorstromen naar het voortgezet onderwijs dat bij zijn of haar overige kwaliteiten past. De rekenproblemen zijn daarbij niet doorslaggevend.

- **De overstap naar het vervolgonderwijs**

- Bij het invullen van de onderwijskundige rapporten voor de overstap naar het VO vermelden we dat de leerling dyscalculie heeft.

- We dragen na toestemming van ouders het dyscalculiedossier, met de verklaring en de beschrijving van de begeleiding over aan de nieuwe school.

- We wisselen gegevens en ervaringen uit met de brugklascoördinator over de specifieke zorg.